



2023: Special Issue "Problems and Prospects for the Development of Accounting, Economic Analysis and Audit Based on International Standards in the Conditions of Economy Digitalization"

ASALARICHILIK TARMOG`I VA UNING TARIXI HAMDA QISHLOQ XO`JALIGIDA TUTGAN O`RNI

Farmanov Jonibek Ziyadullayevich

Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti o`qituvchisi

Husanova Gulira`no

Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti

"Iqtisodiyot" fakulteti talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqolada asalarichilik tarmog`i, uning tarixi hamda qishloq xo`jaligi tarmog`ida tutgan o`rni haqida so`z boradi. Shuningdek maqolada asalarichilikmimg asosiy mahsuloti hisoblangan asal olish texnologiyalari ishlab chiqilib, taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so`zlar: Asalarichilik, asal, mum, asalari suti, asalari yelimi, asalari zahari, mumparda, asalari oilasi, fermer xo`jaliklari, arixona.

KIRISH

Asalarichilik – qishloq xo`jaligining tarmoqlaridan biri, asalarilarni asal, mum va boshqa mahsulotlar (asalari suti, asalari yelimi, asalari zahari va boshqalar) olish, shuningdek qishloq xo`jaligi ekinlari hosildorligini oshirish uchun ularni changlatish maqsadlarida boqishga asoslangan. Asalarichilik fermer xo`jaliklarini tashkil etish va yuritish fani qishloq xo`jaligida tez sur`atlar bilan rivojlanib borayotgan fermer xo`jaliklarining huquqiy va tashkiliy tomonlarini, asalari oilasini boqishda ilg`or texnologiyalarni qo`llash va mahsuldorlikni oshirish yo`llarini va yuqori sifatli mahsulot yetishtirishni o`rgatadi.

Bugungi kunda O`zbekistonda asalarichilikka bo`lgan talab va uning shifobaxsh mahsuloti bo`lgan asal yetishtirishga oqilona ixtisoslashuvini saqlab qolish, mustaqil respublikamizning bozor iqtisodiyotiga o`tayotgan davrida kun sayin iqtisodiyotimizning asosini tashkil etadi. Respublikamiz asalarichilari oldiga har bir asalari oilasining mahsuldorligini oshirish hisobiga asal yetishtirishni ko`paytirish qat`iy vazifasi qo`yilgan. Buning uchun har bir asalarichidan va har bir rahbardan, asalari oilasini zooveterinariya qoidalari asosida parvarishlab, asalarilarni tez-tez serasal o`simliklar o`sadigan joylarga ko`chirib turishni talab qiladi.

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIKASI.

Asalarilar haqida qadimgi Misrliklar ham bilishgan. Ular asalari qutilarini kemalarga solib, gullar ko`p joylarga eltishgan. Qadimgi Misrliklar asalarichilik bilan shug`ullanganligini fir`avnlr qabrlaridan

topilgan asal solingan idishlar tasdiqdaydi. Qadimgi yozmalarga ko‘ra Ra hudosining (Quyosh hudosi) ko‘z yosh tomchilari yerga tushganida asalarilarga aylanib qolgan ekan. Asal hudolar ichimligi hisoblangan. Shuning uchun asalari uyalarini ehromlarda asrashgan. Qadimgi misrlik zodagon ayollar asaldan pardozi vositasi sifatida foydalanishgan.

Asalarilar gulshirasini jig‘ildonida olib kelishini, gulchangi to‘plashini Aristotel o‘rganib chiqqan. Birinchi bo‘lib Aristotel asalarilarni kuzatgan va erkak arilar xech qanday ish bajarmasligini aniqlab, ularni tekinho‘rlar deb atagan. Ari uyasidagi asalni erkak arilardan saqlash uchun, arixona eshikchasiga ishchi ari o‘ta oladigan, erkak ari esa o‘tolmaydigan to‘siqq qo‘yish taklifini kiritgan.

XVIII asrda fransuz olimi Reomyur ikki oyna devorli arixona yasab, asalarilar hayotini kuzatgan va ona ari tuxum qo‘yishini, ishchi arilar maxsus oziqa bilan qurtchalarni tarbiya qilishini isbot qilgan. Reomyo‘rning zamondoshi shveysariyalik asalarichi Fransua Gyuber ona ari erkak ari bilan uyadan tashqarida juftlashishini ma‘lum qilgan. Keyinchalik ona arini sun‘iy yo‘l bilan urug‘lantirish haqida taklif kiritgan. Birinchi bo‘lib Fransua Gyuber asalarilar mumni asal va gulchangidan ishlab chiqarishlarini aniqlagan. Qadim zamonda asal va mum savdo-sotiqda keng qo‘llanilgan. Asal va mum qarzga, foizga berilgan. Asalari oilalari va asalarichilik sirlari nasldan naslga meros sifatida qoldirilgan.

1814 yili P.I.Prokopovichning qismlarga ajraladigan ramkali uya ixtiro qilishi, asalarilarni nobud qilmay asal ajratib olish imkonini berdi. Keyinchalik P.I.Prokopovich sun‘iy mumparda va asalajratkichlarni ixtiro qildi.

O‘zbekistonga asalarilar birinchi marta 1872 yilda olib kelingan. Tashabbuskor asalarichilar tomonidan tashkil uyetilgan ko‘rgazmalar mahalliy aholi o‘rtasida asalarichilikning muvaffaqiyatli rivojlanishiga ta‘sir etdi. Bu ko‘rgazmalarda asalarichilik usullari va asalarichilikdan olingan mahsulotlar targ‘ib qilindi. Keyinchalik asalarichilar maktabi ochildi, uni yuritish madaniyati oshirildi. Asalarilar ramkali yig‘ma uyalarga kochirildi, endi insonlar asalarilar hayotiga aralashib, ularga o‘z vaqtida zarur sharoit yarata oladigan bo‘ldi. 1926 yilga kelib O‘zbekistonda 1970 asalari oilasi asrab qolindi.

1930 yili O‘zbekiston Qishloq xo‘jaligi vazirligining qaramogida 20080, 1940 yili 37690, 1970 yili 71672 asalari oilasi asralgan. Bulardan tashqari, havaskor asalarichilarda 70000 dan ko‘proq asalari oilasi aniqlangan.

1980 yilga kelib, O‘zbekiston bo‘yicha 190000 asalari oilasi borligi aniqlangan.

A. Rossiya, Ukraina, AQSH, Meksika, Turkiya, Fransiyada ayniqsa, rivojlangan. 1887-yilda tuzilgan “Api-mondiya” Xalqaro asalarichilik tash-kiloti asalarichilar o‘rtasida xalqaro aloqalarni rivojlantirishga katta hissa qo‘shib kelmoqda. Bu tashkilot A.ga bagashlangan simpoziumlar, kongresslar, ko‘rgazmalar o‘tkazadi, 1966-yildan maxsus xalqaro “Apiacta” jurnali nashr etadi. O‘zbekistonda asalarichilik mahsulotlari qadimdan oziq-ovqat va doridarmon sifatida ma‘lum bo‘lsada, asalarilarni qutilarda boqish 19-asrning 2-yarmidan boshlangan. Turkistonga dastlabki asalari oilalari 1841-yilda Qozog‘istonning Semipalatinsk viloyatidan keltirilgan. 19-asrning 2-yarmida Turkistonga o‘rta rus asalari, Kavkaz kulrang tog‘ asalari, ukrain dasht asalari va boshqa olib kelingan va O‘zbekistonda biol.si hamda foydali xo‘jalik belgilari bilan ajdodlaridan farq qiladigan asalarilar populyatsiyasi vujudga keldi.

Asalarichilik bilan 20 – 50 (90%) yoki 50 – 150 (10%) quti asalari bo‘lgan xususiy asalchilar ham shug‘ullanadi. Mavsumda ikki marta – may-iyun (bahorgi) va avgust-sentabrda (yozgi) asal olinadi. 1996-yil 17,1 ming-tasal, 187 t mumlarda tayyorlandi. Respu-blikada yiliga 20 ming t dan ko‘proq asal tayyorlash imkoniyatlari bor. Asalarilar asosan ko‘chma usulda boqiladi. Asalarilardan qishloq xo‘jaligi ekinlarini (g‘o‘za, mahsar, kanop, urug‘lik beda va boshqalar) changlatishda foydalaniladi. Asalarilar

bilan changla-tish g' o'za hosildorligini o'rtacha 5,1 – 5,9 s/ga oshirishi aniqlangan

Respublikada asalari oilasini rivojlantirish maqsadida, asal yetishtirishning tezkor texnologiyasini ishlab chiqish va joriy etish, fan va texnika yutuqlarini, ilg'or tajribalarni asalarichilikka joriy etishni davr taqozo etmoqda. Asalarilarning yangi zotlarini yaratish va naslini yaxshilash borasida, ish olib borish ham muhim masalalardandir. Shuni ta'kidlab o'tish zarurki, respublikamizda yetishtirilayotgan ona asalarilarning ko'pchiligi kam mahsul bo'lib qolmoqda. Asalarichilar oldida turgan vazifalardan yana biri, asalari kasalliklari va zararkunandalari bilan doimiy kurash olib borishdir. Hozirgi kungacha juda havfli yuqumli kasallik bo'lgan Amerika va Yevropa chirishi, varroatoz kasalliklari, mum parvonasini yo'qotish masalalari to'la-to'kis hal qilinmagan. Boshqa yirtqich xasharotlar va qushlarga qarshi kurashning amaliy tadbirlari ishlab chiqilmagan, asalarilarning turli kasalliklarini profilaktika qilish va sanitariya – veterinariya nazorati to'la yo'lga qo'yilmagan. Asalarichilik fermer xo'jaliklari faqatgina bitta asal hosiliga qarab turmasliklari kerak. Buning uchun erta bahordan ona asalari va paketli asalarilar yetishtirib, sotib turishlari kerak. Bundan tashqari asalari suti va zahri ishlab chiqarish maqsadga muvofiqdir. Chunki, hozirgi kunda 1 gr asalari zahri jahon bozorida 100 AQSH dollariga va 1 kg asalari suti esa 1000 AQSH dollariga tengdir va bunday mahsulotlarni ishlab chiqarishda, xo'jalik katta iqtisodiy foyda ko'radi.

Asalarichilik mahsulotlaridan kosmetikada ham keng foydalanadilar. Keyingi o'n yilliklarda ko'pgina mamlakatlarda tabiat in'omlari bo'lgan ba'zi bir mahsulotlarning tarkibidagi biologik faol moddalarning shifobaxshlik xususiyatlariga alohida e'tibor berilmoqda. Huddi shunday maqsadda, asalarichilik mahsulotlari tarkibidagi biologik faol moddalaridan kosmetikada har hil dori-darmonlar tayyorlashda ajoyib manbaa bo'lib xizmat qilishini aniqladilar. SHu tariqa asalarichilik mahsulotlaridan har hil kremlar, shampunlar, tish pastalari, sovunlar, lab bo'yoqlar tayyorlash keng yo'lga qo'yilgan. Asaldan oziq-ovqat sanoatida keng foydalanadilar. Xususan, asaldan qandolatchilikda har hil konfetlar, holvalar, pechenyelar, tortlar, kekklar, muzqaymoqlar, bodroqlar tayyorlashda, shuningdek, asalli salqin va chanqov bosti ichimliklar tayyorlashda keng foydalanadilar. Bular inson organizmidagi ko'pgina xastaliklarni ham tezda davolaydi.

MUHOKAMA VA NATIJA:

O'simliklar gullab, arilar uyalariga sharbat keltira boshlashlari bilan arilarning uyalariga suv keltirishi kamayadi. Agarda tabiatdan kuchli sharbat kelib tursa, u holda arilar uyalariga butunlay suv keltirishni to'xtatadi, chunki ular sharbat tarkibidagi suvning hisobiga o'zlarining suvga bo'lgan talabini qondiradi. Asalarichilikda asalari oilasining mahsuldor bo'lishi o'tgan yili arilarning qishlashi uchun jamg'arilgan oziqqa, kelasi yili ari oilasining asal to'plashi esa shu yili asosiy sharbat to'plash mavsumida qancha ko'p va sifatli oziq jamg'arilganligiga bog'liq bo'ladi. Yetarli va sifatli oziq jamg'arilganida ari oilalari muvaffaqiyatli qishlab chiqib, bahorda yaxshi rivojlanadi.

Yuqoridagi fikrlarni to'g'riligini tasdiqlash uchun o'tkazgan tajribamiz natijalari quyidagi 1-jadvalda keltirilgan.

Qishlovga qoldirilgan oziq asalning mahsuldorlikka ta'siri

| Tajribalar soni | Asalari oilasi (quti) soni | Qishlovga qoldirilgan asal miqdori (kg) | Arilarni yig'gan asali miqdori (kg) |
|-----------------|----------------------------|---|-------------------------------------|
| 1 | 5 | 3.7 | 4.1 |
| 2 | 5 | 5.2 | 6.5 |

| | | | |
|---|---|------|------|
| 3 | 5 | 10.2 | 16.4 |
|---|---|------|------|

Tahlil natijalariga ko'ra, uyada eng ko'p oziq zaxirasi bo'lgan oilalar bir mavsumda eng ko'p miqdorda asal yig'adi. Oziq sifatida shakar sharbatidan foydalanilganida, birinchidan shakar asalga nisbatan bir necha barobar arzon turadi, ikkinchidan, shakar asali bilan oziqlangan arilar qishloq xo'jaligi zararkunandasi bo'lgan shira hasharotlarining axlat tariqasida ajratgan shirinsimon suyuqliklaridan tashkil topgan qora asalni iste'mol qilishdan xoli bo'ladi. Asalarichilikka ixtisoslashgan fermer xo'jaliklari asalarichilik mahsuldorligini oshirishda yuqorida keltirilgan an'anaviy oziqlar sifatini oshirgan holda, asalarilarni oziqlantirishda zamonaviy usullarni qo'llash natijasida yuqori samaradorlikka erishadilar.

XULOSA.

Asalarichilik azaldan rivojlanib kelayotgan fermer xo'jaligi hisoblanadi. Asalari yetishtirish fermerchiligidagi asalarilarning yuqumli kasalliklardan himoya qilish usullari ishlab chiqarildi va sun'iy ona ari yetishtirish texnologiyasi ishlab chiqildi berildi. Ushbu maqolada qishlov natijasida olingan ma'lumotlarga ko'ra, uyada eng ko'p zaxira holdagi ozuqa moddasi bo'lgan arilar oilasida mavsum davomida eng ko'p asal yig'adi. Buni hisobga olgan holda asal olish texnologiyalarni qo'llab ustalardan eng ko'p asal olish va uni xalqqa yetkazish usullari ko'rsatib berildi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Узоков, Н., Хушмурадов, О. Х., & Бабаева, Л. (2014). РОЛЬ ИНВЕСТИЦИИ В МОДЕРНИЗАЦИИ И РАЗВИТИИ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ. In ФЕНОМЕН РЫНОЧНОГО ХОЗЯЙСТВА: ОТ ИСТОКОВ ДО НАШИХ ДНЕЙ (pp. 376-378).
2. Oman, X., & Alisherovich, T. S. (2022). THE ROLE AND IMPORTANCE OF CLUSTERS IN THE AGRICULTURAL SECTOR. *Gospodarka i Innowacje.*, 29, 202-206.
3. Хуррамов, А. Ф. Туробов Шерзод Алишерович, & Мингбоев Шухрат Мингбой Ўғли (2018). Уй хўжалигида инновацион фаолиятни ривожлантиришнинг иқтисодий механизми. *Экономика и финансы (Узбекистан)*, (8), 16-20.
4. Хуррамов, А. Ф., Маматов, А. А., Мингбоев, Ш. М. Ў., & Туробов, Ш. А. (2018). Иқтисодий ресурсларнинг доиравий айланиш моделида уй хўжалигининг тутган ўрни. *Экономика и финансы (Узбекистан)*, (9), 2-6.
5. Тухтабаев, Ж. Ш. (2020). Пандемия шароитида деҳқон хўжалиги ва томорқа ер эгалари фаолиятининг аҳоли турмуш даражасини оширишдаги роли. Молия ва банк иши электрон илмий журнал 2020 йил, № 2 сон. март-апрел. 318-323 б. Молия ва банк иши электрон илмий журнал, (2), 318.
6. Toxirovna, S. G. (2021). Farmers-Food Sustainability Services. *Academic Journal of Digital Economics and Stability*, 899-904.
7. Alikulov, A. T., & O'rinov, K. (2022). O'ZBEKISTONDA KAPITAL BOZORI RIVOJLANISHINING ISTIQBOLLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(6), 690-695.
8. Alikulov, Azamat Tugunovich, & O'rinov, Komiljon (2022). O'ZBEKISTONDA KAPITAL BOZORI RIVOJLANISHINING ISTIQBOLLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (6), 690-695.

9. Iskandarovich, R. R. (2022). QISHLOQ XO 'JALIGIDA AGROKLASTERLARINI BARPO ETISHNING HORIJ TAJRIBALARI. *Gospodarka i Innowacje.*, 24, 390-394.
10. Рашидов, Р. И., & Муртазаев, Н. Р. (2020). DIRECTIONS OF INNOVATIVE AGRICULTURAL DEVELOPMENT. *ЖУРНАЛ АГРО ПРОЦЕССИНГ*, 2(7).
11. Усанов, А., & Рахмонкул, Д. (2019). Ўзбекистон иқтисодий ривожланишида камерал назоратнинг тугган ўрни. *Экономика и финансы (Узбекистан)*, (11), 55-60.
12. Джалилов, Р. (2023). ҚЎШИЛГАН ҚИЙМАТ СОЛИҒИ БЎЙИЧА ИМТИЁЗЛАР ҲИСОБИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. *Economics and education*, 24(2), 272-278.
13. Yakubova, S., & Qosimov, J. (2022). MEVA-SABZAVOTCHILIK SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA KOOPERATSIYA TIZIMINI TASHKIL ETISHNING IQTISODIY ASOSI. " *Экономика и туризм*" международный научно-инновационной журнал, 5(7).
14. Yakubova, S. S., Egamberdiyeva, S. R., & Boyqobilov, F. S. (2022). TA'LIM MUASSASASI VA ISHLAB CHIQRISH HAMKORLIGI SALOHİYATLI KADR TAYYORLASHNING ASOSIY OMILIDIR. *Gospodarka i Innowacje.*, 24, 211-216.
15. Alisherovich, T. S., & Ugli, N. B. B. (2023). Internal Control in Banks. *EUROPEAN JOURNAL OF BUSINESS STARTUPS AND OPEN SOCIETY*, 3(3), 34-39.
16. Alisherovich, T. S. (2023). IMPROVING ACCOUNTING AND ITS MAINTENANCE IN BANKS. *Gospodarka i Innowacje.*, 31, 15-20.
17. Бердиев, А. Х., & Расулов, Х. К. (2020). Эффективность производства органических продуктов в сельском хозяйстве. *Economics*, (2 (45)), 19-22.
18. Hakimovich, B. A., & Khudayberdiyevna, D. M. (2020). Advantages of introducing agrocluster in agriculture. *International Journal on Orange Technologies*, 2(11), 37-40.
19. Ochilov, A. O., Ostonov, E., Shodiev, B. T., Ergashev, T. S., & Khakkulov, F. F. (2022). Modern Approaches To Management Of Training Of Highly Qualified Personnel In The New Uzbekistan Higher Education System. *Journal of Positive School Psychology*, 6(10), 2432-2442.
20. Musagaliev, A. J., & Shodiev, B. T. (2023). Issues of Efficient Usage of Pastures in the Development of the Cattle Farming Network. *UTTAR PRADESH JOURNAL OF ZOOLOGY*, 81-87.
21. Farmanov , J. Z., Rimboyeva , N. X. qizi, & Rimbayeva , G. X. qizi. (2023). QISHLOQ XO'JALIGINI RAQAMLASHTIRISHDA HORIJ TAJRIBASIDAN FOYDALANISH. *GOLDEN BRAIN*, 1(1), 231–236. Retrieved from
22. Farmanov J. UKRAINIAN EXPERIENCE IN DEVELOPING THE BEEKEEPING NETWORK IN OUR COUNTRY //European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies. – 2022. – Т. 2. – №. 09. – С. 66-69.
23. Khakimovich, B. K. (2022). Using of Economic Analysis Methods in the Audit of Private Capital. *Open Access Repository*, 8(04), 62-66.
24. Hakimovich, B. K. (2023). IMPROVEMENT OF PRIVATE CAPITAL AUDIT IN ECONOMIC SUBJECTS ACCORDING TO INTERNATIONAL AUDIT STANDARDS. *Gospodarka i Innowacje.*, 35, 34-40.
25. Бутунов, Ш. Б. (2020). Совершенствование учета финансовых результатов на предприятиях. *Логистика и экономика*". *Научный электронный журнал*, (4).

26. Бутунов, Ш. Б. (2021). THE IMPACT OF MACROECONOMIC AND BANKING FACTORS ON THE LEVEL OF NON-PERFORMING LOANS: RESULTS FOR THE CIS COUNTRIES. *Economics*, (3 (50)), 33-42.
27. Музаффарова, К. З., & Эгамбердиева, С. Р. (2022). ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТИ ИҚТИСОДИЁТИДА ХОРИЖИЙ ИНВЕСТИЦИЯ ИШТИРОКИДАГИ КОРХОНАЛАРНИНГ РОЛИ. *Журнал Инновации в Экономике*, 5(1).
28. Zoyirovna, M. K., & O'gli, A. H. R. (2022). STRONG DIRECTIONS FOR IMPROVING ECONOMIC CAPITAL IN THE TERRITORY OF KASHKADARYA REGION. *Gospodarka i Innowacje.*, 29, 243-247.
29. Rayimovna, E. S., & Normamatovich, X. O. (2021). Kapital Qo „Yilmalar Hisobini Takomillashtirish. *Academic Journal of Digital Economics and Stability*, 290-296.
30. Kholmurodov, O. (2022). CONSOLIDATED FINANCIAL STATEMENTS AND THEIR THEORETICAL FOUNDATIONS. *Educational Research in Universal Sciences*, 1(7), 432-436.
31. Ravshanov, A. (2022). Objective Accounting Issues in the Enterprise. *Journal of Marketing and Emerging Economics*, 2(5), 83-87.
32. Равшанов, А. Б. (2022). БИОЛОГИК АКТИВ ТУШУНЧАСИ ВА УЛАРНИ ТЎҒРИ ТАСНИФЛАШ МАСАЛАРИ. ТАЎЛИМ ВА РИВОЖЛАНИШ ТАҲЛИЛИ ONLAYN ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ, 2(7), 31-36.
33. EGAMBERDIYEVNA, A. H., MURTAZAYEVNA, H. Y., & SABIROVICH, E. A. MODERN PRACTICE OF REGULATING PROCESSES OF ATTRACTING FOREIGN INVESTMENTS AND APPROACHES TO ITS IMPROVEMENT.
34. Azimova, N. E. (2022). INCREASING INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF REGIONS. *Gospodarka i Innowacje.*, 29, 178-182.
35. Эргашева, Н. (2022). ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ КОРХОНАЛАРИДА ҲИСОБ СИЁСАТИНИНГ ТАШКИЛИЙ-УСЛУБИЙ ТАЪМИНОТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. *Innovatsion texnologiyalar*, 1(04), 108-111.
36. Равшанов А. Д. Абдисалом Дусиёрович, Хасанов Шамсиддин Хафизович, & Алимханова Нигора Алимхановна (2018). Қишлоқ хўжалигини инвестицион-инновацион ривожлантириш имкониятлари ва истиқболлари. *Экономика и финансы (Узбекистан)*, (11), 9-14.
37. Murodova, N. U., Temirova, F. S., Alimkhanova, N. A., Dostova, M. K., & Azimova, K. E. IMPROVING THE CALCULATION OF INVENTORIES OF GOODS IN ACCOUNTING.
38. Жумаева, Г. Ж. (2023). НАУЧНО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ АНАЛИЗА ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ. *SCHOLAR*, 1(8), 37-42.
39. Jumayeva, G. J. R., & qizi Sultonova, M. O. (2022, December). FERMER XO 'JALIKLARINING MOLIYAVIY NATIJALARGA TA'SIR QILUVCHI OMILLARNI HISOBLASH YO 'LLARI. In *INTERNATIONAL CONFERENCES (Vol. 1, No. 18, pp. 127-130)*.
40. Bahodirovich, Aminov F. "The Role of Investments in the Innovative Development of the Economy." *International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development*, vol. 4, no. 3, 2022, pp. 112-117.

41. АМИНОВ, Ф. Б. (2022). РОЛЬ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ В ИННОВАЦИОННОМ РАЗВИТИИ ЭКОНОМИКИ. *Economics*, (1 (51)), 26-29.